

Truke Zeinstra en Johan Weerkamp schrijven boek over communicatie op boerderijen

Herrie op het boerenerf

Op het boerenerf lopen bedrijf en privé vaak sterk door elkaar. Heibel ligt daardoor constant op de loer. De conflictbemiddelaars Truke Zeinstra en Johan Weerkamp schreven en boek over communicatie in agrarische familiebedrijven. Daarin beschrijven zij wat er zoal mis kan gaan en hoe conflicten zijn te voorkomen.

Truke Zeinstra en Johan Weerkamp: „Je kunt er niet vroeg genoeg mee beginnen om alle sociaal-emotionele aspecten bespreekbaar te maken.”

Tekst: Stefan Buning

Beeld: William Hoogteyling

Boeren zijn geen praters. Ze stortten zich vaak volledig op hun vee en gewassen, werken veel alleen en oefenen nauwelijks in het communiceren. Vooral het bespreekbaar maken van emoties en verwachtingen vinden agrarische ondernemers vaak lastig,ervaart mediator Johan Weerkamp dagelijks in zijn praktijk. „Daarbij komt dat de situatie van boeren ten opzichte van andere sectoren uniek is. Op

agrarische familiebedrijven lopen familie- en bedrijfssystemen door elkaar; boeren wonen en werken in veel gevallen letterlijk op dezelfde plek. Daarnaast zijn de gezagsverhoudingen niet altijd duidelijk. Vader manifesteert zich vanuit zijn ouderrol soms als baas, terwijl hij in een maatschap - waar veel ouders en hun opvolgers in werken - gelijkwaardig zou moeten zijn aan de andere maten. Het zijn veelvoorkomende ingrediënten die ervoor zorgen dat zakelijke en persoonlijke relaties op het boeren erf onnodig in onbalans kunnen raken.

Om boeren, adviseurs en andere erfbetreders handvaten te bieden om problemen te onderkennen en oplossingen aan te reiken, schreef de onafhankelijke bemiddelaar samen met zijn collega Truke Zeinstra het boek 'Wat

de boer niet zegt' met als ondertitel 'communicatie in agrarische familiebedrijven'.

Open houding

Aan de hand van veertien geanonimiseerde voorbeelden bespreken de beide mediators in het boek probleemsituaties. Daarnaast geven zij hun duiding aan onder andere de ontstaanswijze van de conflictsituatie en geven de beide deskundigen aanwijzingen hoe met de conflictsituatie om te gaan.

Uit het boek blijkt dat vooral veranderingen tot probleemsituaties kunnen leiden. Nieuwe familieleden op het erf, het samenwerken van ouders met hun kinderen, bedrijfsverdrachten, het loslaten door de ouders, het zijn volgens Truke Zeinstra situaties waaraan alle betrokkenen moeten wennen. Dat loopt niet altijd even soepel, vertelt zij. „Een slechte situatie overkomt je niet toevallig. Daaraan liggen meestal een gebrekkige communicatie en verschuivende perspectieven ten grondslag. Zo denken opvolgers vaak economisch en broers en zussen emotioneel over het ouderlijk bedrijf.”

Zeinstra hoopt dat het boek mensen uitnodigt tot gesprek. „Op de meeste bedrijven gaat het overigens wel goed hoor. Er is overal wel eens wat. En een

EEN PROBLEMSITUATIE; HOE NU VERDER?

- Blijf met elkaar contact onderhouden. Zoek elkaar op tijdens verjaardagen en blijf met elkaar praten. De vrees dat mensen afstand gaan nemen, geeft onzekerheid.
- Stel open vragen. Geef elkaar de ruimte om verwachtingen uit te spreken en probeer standpunten te vermijden. Daarover kun je namelijk niet onderhandelen.
- Leg afspraken vast. Het is goed om afspraken schriftelijk vast te leggen. Dat geeft duidelijkheid voor alle betrokkenen.

verschil van mening is helemaal niet erg. Belangrijk is dat je naar elkaar luistert met een open houding.”

Ook Weerkamp ziet dat communicatie op agrarische familiebedrijven vaker goed dan mis gaat. „Dat bereik je door open met elkaar te communiceren. Stel open vragen aan betrokkenen en toon oprechte interesse voor hun mening en verwachtingen, maar neem geen standpunt in. Daarover kun je namelijk niet onderhandelen.”

Betrokken

De betrokkenheid met het bedrijf door ouders, bedrijfsopvolgers en ook van niet-bedrijfsopvolgers is vaak groot. Wanneer broers en zussen geen interesse hebben om het bedrijf over te nemen, wil dat nog niet zeggen dat ze zich niet betrokken voelen bij het bedrijf, vertelt Weerkamp. „Het is immers ook hun geboortegrond. Dat kan ook tot conflicten leiden als verwachtingen niet worden uitgesproken.”

Soms is de verbondenheid met het bedrijf ook te groot, weet Weerkamp. „Tegenwoordig hechten gezinnen meer waarde aan privacy. Dan wordt het niet altijd als vanzelfsprekend ervaren dat een ouder, die het bedrijf heeft verlaten, maar nog wel dagelijks meewerkt automatisch om 10:00 uur - zoals hij altijd gewend was - koffie krijgt in de keuken van de schoondochter; of daar elk moment onaangekondigd binnen kan lopen. Een dergelijke situatie kan escaleren wanneer de betrokkenen het gevoel van inbreuk op de privacy niet bespreekbaar maken.”

Wie het eind 2013 uitgebrachte boek leest, krijgt al snel het beeld dat het slecht is gesteld met de

communicatie van boeren; een vader die niet met zijn zoon kan opschieten, broers en zussen die een conflict hebben over de nalatenschap van hun ouders, samenwerkende broers die onopgemerkt uit elkaar groeien. Volgens Weerkamp is het moeilijk om een helder beeld van de communicatie op Nederlandse agrarische familiebedrijven te schetsen.

„Het is nog een van de taboes in de agrarische sector: Vaak lijkt het aan de buitenkant dat verhoudingen in orde zijn”, vertelt hij. „Boeren hangen niet graag de vuile was buiten. Een conflict in de familie wordt vaak als gezichtsverlies ervaren. De betrokkenen zijn er voor hun gevoel niet in geslaagd om de spanningen op een harmonieuze manier te bespreken en op te lossen. Betrokkenen lopen bovendien het risico dat er over hen wordt geroddeld en dat maakt hen kwetsbaarder.”

Zeinstra constateert dat boeren om technisch advies in te winnen, maar emotionele begeleiding als een brug te ver ervaren. „Boeren zijn doeners. Ze kunnen hun verdriet in hun werk kwijt.”

Hart op de tong

Het ontstaan van conflicten komt volgens Weerkamp voor in alle landbouwsectoren en regio's

(advertentie)

Biologisch melkveehouder Jo van Balkom: Een goed naslagwerk als ik eigens vragen over heb. Absoluut bruikbaar!

Valacon-Dairy
Afhouders voor economisch duurzaam melkvee

HET BOEK

„Wat de boer niet zegt” geschreven door Truke Zeinstra en Johan Weerkamp en uitgegeven door Kluwer is te koop voor 19 euro bij de boekhandel en te bestellen via internet.